

כתר שם טוב

גליון שבועי בענין דרכי השגה ודביקות, יהודים ועליות, בדרך הבעש"ט הקדוש

שע"י חכמי ורבני ישיבת "כתר שם טוב" בראשות מו"ר שליט"א | ירושלים < בית שמש > מודיעין עילית < ביתר | גליון ט | פרשת פקודי תשפ"ד

איך מתדבקים ב'אין'?

בתפלה צריך לשום כל כחו בהדיבורים, וילך כך מאות לאות עד שישכח מגופניות, וזהו עולם היצירה, ואחר כך יבא לאותיות המחשבה ולא ישמע מה שהוא מדבר, וזהו בא לעולם הבריאה, ואחר כך הוא בא למדת אין שנתבטל אצלו כל כחותיו הגשמיים, וזהו עולם האצילות מדת חכמה.

כתר שם טוב, י"ז ע"ז

מאמר ב

התעקשות הגוף לשלוט על המצב

במאמר הקודם נתבאר כי האדם אינו מסוגל להרפות לחלוטין ולהתבטל אל האין, כי לפתע מוצא את עצמו במושגים של בלי סוף ובלי גבול, נצח נצחים, ומרגיש שהולך לאיבוד. הוא מפחד להתחבר לאין סוף בגלל שרוצה תמיד להרגיש שהוא שולט כאן בבריאה והכל נמצא בידו, ואינו מוכן להרגיש שהוא נשלט בידו של הקב"ה ומסור לגמרי בידו.

גם כאשר נכנס לביטול, ירצה תמיד לעקוב אחר המתרחש ולשלוט על התהליך, ויאמר לעצמו 'אני נמצא עכשיו בביטול' על דעת עצמו, בלי יכולת להפקיר את עצמו ולהתבטל באמת בידיו של הקב"ה.

זהו ג"כ שורש תאוות ממון, שהאדם רוצה להרבות הון ולהרגיש שהוא יציב ומבוסס כאן בעולם בלי שיהיה מחוייב להיזקק לטובותיו התמידיות של הקב"ה, להיפך מההנשמה אשר כל רצונה להכנע ולהרגיש מבוטלת לבוורא ית"א.

אפילו שאנו יודעים שהקב"ה יותר חזק מאיתנו, ויש לו יותר יכולת לעשות הכל לטובתנו, והוא יותר יודע מה טוב בשבילנו, ויותר מרחם עלינו, ולא ברא עולמו אלא להטיב, בכל זאת, לא נסכים למסור בידיו את ההגה שיוביל אותנו, ורוצים להחליט הכל לבד, מתוך הרגשה שאנו מציאות וישות, ויש לנו שכל ודעת להחליט הכל לבד.

כל אחד יש לו את ההרגשה הזאת ברובדים עמוקים ופנימיים בנפשו בבואו לבטוח ולהשען על הבורא ית"ש בעינים עצומות. הוא חושש למסור את כל עתידו ביד הבורא ית", ומשאיר עין אחת פקוחה לחצאין, כדי להיות בטוח שהקב"ה אכן יעשה את המוטל עליו... וזהו שורש כל הקליפות וכוחות הפירוד שבעולם, שהאדם אינו מוכן להתבטל וללכת בתמימות אחר הבורא ית'. וכל היסורים שהאדם עובר בעולם, הם רק למטרה אחת -

לבטל את שורש הפירוד, ולהכניע את לב האדם להתקפל ולהתבטל בפני הנהגת הבורא ית', וכמאמר הכתוב (תהלים צ, ג) "תשב אנוש עד דכא - ותאמר שוב בני אדם", תכלית דיכוי היסורים הוא להביא את האדם למצב שהוא מבין שהוא לא יכול כלום. כך מזככים את הגוף ומפוררים אותו.

הקב"ה לקח את הנשמה, אשר כל מהותה היא ביטול מוחלט למציאות האמיתית, והכניס אותם בתוך גוף, שהוא מקשה אחת של פירוד וחומר, מעיל של עור ובשר, המכסה על אורה של הנשמה, "עור ובשר תלבישני, ובעצמות וגידים תסככני" (איוב י, א).

יתכן שהאדם באמת מתבטל, ובכל גל וגל שבא עליו מכופף ראשו בהכנעה, אבל בסתר לבו ממתין שיבוא עליו חיים מאושרים ושלוים, שהרי הוא מבוטל בפני ההנהגה העליונה. ביטול כזה אינו אמיתי אלא רק כלפי חוץ, שהרי הוא עדיין רוצה לשלוט על הנהגת חיו, ויש בו רצון להיות כך ולעשות כך, ואם יתבטל רצונו יתמלא צער ויסורי הנפש, וזה אינו נקרא ביטול והכנעה. הביטול האמיתי הוא שאומר להקב"ה: עשה עמי כרצונך! הן בגשמיות והן ברוחניות! והטוב בעיניך עשה' (ברכות כט:).

זהו עבודה קשה עד מאוד, ואף שכולנו יודעים שהקב"ה טוב ומטיב לכל, ולא ברא עולמו אלא להטיב לבריותיו, והוא זן ומפרנס לכל, בכל זאת מפחד האדם למסור הנהגתו ביד הקב"ה, מחמת הגוף שאינו מוכן לוותר על ישותו ועצמאותו, בבחינת 'עבדא בהפקירא ניהא ליה' שאינו חפץ להיות משועבד תחת דעת אחרים, הוא חייב לפחות 'לעזור' להקב"ה, 'להמליץ' לו מנסיון החיים, אולי תעשה עמי כך וכך. קשה מאוד להיות מובל על ידי מישוה אחר, ולהרגיש מוגבל וחסר-יכולת לפעול בעולם.

יש כאן רצון עז מצד הגוף להראות ולשכנע את עצמו שהוא מסוגל, הוא יכול, הוא חשוב, הוא עצמאי, ואינו צריך להזקק לטובתן של אחרים. מאז עמדו על דעתו מפתח האדם בעצמו תחושה שהוא יכול להסתדר לבד, התינוק מתעקש לאכול לבד, הבחור רוצה להחליט לבד ולסמוך על תבונתו, אף אחד לא אוהב שמתערבים לו בחיו. ככל שהאדם מתבגר, כך הולכת וגודלת עמו תחושה זו, אבל ככל שהשנים חולפות מתברר יותר גודל חולשתו וחוסר יכולתו לעשות משהו.

זהו כל מעשה האדם בימי חיו, לזכך את הגוף, ולתת לו להבין את דרכי ההכנעה והביטול. אבל עבודה קשה ומפרכת היא, כי האדם אינו יודע כמה הגוף אטום וכמה הוא מבקש להיות נפרד, וכאשר מתחילים לפתוח ולהרחיב מעט את הנושא הזה, פוגשים לראשונה את הגוף במלוא אטימותו, כיצד הוא מתנגד בכל תוקף להתבטל, כי מהותו של האין אשר עליו חושב האדם כל ימי חלדו וסביבו נסובים כל הרגשותיו מחשבותיו והגיגיו - הוא הרגשת עצמיותו, וכאשר באים לבטל את הרגשת האין והעצמיות - מרגיש האדם כי כל מהותו הולכת להתבטל וכי עתיד הוא להפוך לאין ולאפס, והלא "כל אשר לאיש יתן בעד נפשו" (איוב ב, ד).

השתיקה בנפש

וכן הוא בכל עת צרה ומצוקה, יש שמנסים להבין את המאורעות המתרחשים עמם ולהעניק פירוש למהלכים השמימיים העוברים עליהם, כגון שעכשיו תובע ה' ממנו להתחזק בכך וכך, או שדבר זה מגיע כעונש על מקרה זה, וכן כיוצ"ב. אך לפעמים צריך פשוט להתבטל בשתיקה כגמול עלי אמו בלי לנסות להבין כלום.

מובא בוו"ק² כי על ידי שתיקתו של רבי אלעזר ששתק ולא גילה את מה שיש בלבו - בכך זכה לתת מקום לדבור העליון להופיע.

גופו, ואעפ"כ שורש תאוה זו עדיין ישנו בנקודת הלב ואינו מרגיש בו כלל, אחרי שאינו מבין גסות התאוה וגריעותה. ² זה לשונו (הקדמת בראשית א): אמר רבי שמעון, אלעזר בני פסוק מילך ויתגלי סתימא דרזא עלאה דבני עלמא לא ידעין. שתיק רבי אלעזר. בכה רבי שמעון וקאים רגעא חדא. אמר רבי אלעזר, שתיקא דילי בנא מקדשא לעילא ובנא מקדשא לתתא. ובודאי מלה בסלע משתוקא בתרין

*. ראה אור הנר (יג. ד"ה בשם) "בשם הבעש"ט הקי זי"ע: 'הצילני מרמים אלהים' (תהלים נא, טז), היינו שהממון לא יהיה אצלי עבודה זרה ואלוהות ח"ו".
ובאגרת הקודש בסוף ספה"ק נועם אלימלך כתב וז"ל: 'שמעתי מגדול אחד שאמר: זה היצר הרע של עבודה זרה אנשי כנסת הגדולה הרגו אותו (יומא טז:), זהו תמיה גדולה האיך אפשר להרוג המלאך שהוא גוף נקי זך ורוחני, אלא

תקציר: במאמר האחרון ביארנו בס"ד, כיצד הדרך ליכנס לעולם התפילה, על ידי העליה בסולם הנפש - ושם נתבאר דרך כניסת האדם לתבנית נפשו ורוחו, שהם הכניסה לעולמות הנשית והיציאה, ונשלים זאת בס"ד בשאר חלקי העולמות.

אחר סיום אמירת 'פסוקי דזמרה', אנו נכנסים ליקומת עולם הבריא - שהיא נקודת הנשמה. ועולם זה, כולו היא הנהגה שמכוונת כלפי נבראים רוחניים, כמו המלאכים הקדושים הנשמות הטהורות. וכולה הנהגה רוחנית בלבד, שעוסקת בדרך הוצאת האור שבעולם האצילות מן הכח לפועל. אולם בעולם זה אין עסק בענייני הגשמיות כלל. ומן העולם הזה חוצבה הנשמה שבקרבנו, לפי שהיא בריאה טהורה ורוחנית בלבד.

ולכן, בכל סדר התפילה שמברכת 'יוצר אור' ועד תפילת 'יהי', אנו מזכירים את השבח שחולקים המלאכים. וכן יש בו תפילת 'אהבה רבה' על התורה, מכיון שכל הבקשות הללו הם שייכות ל'שפת הנשמה', שכולה היא רוחנית בלי זיקה לענייני הגשמיות כלל. וכן אמירת קריאת שמע, כולה עוסקת בקבלת עול מלכות שמים, וכן גם זכירת ענייני יציאת מצרים, שייך זה לחלק של קבלת עול מלכות שמים, לפי שהוא ענין של דביקות הנשמה ביוצרה [ובזה ביאר רבינו התניא ז"ל את הטעם שמזכירים אנו בברכה 'יוצר אור ובורא חושך', לפי שעולם הבריא הוא כולו חושך לגבי החלק הגשמי שבבריאה, ואין לינקודת הגשמיות שבבריאה ובאדם שום זיקה ותפיסה בו].

הנהגה השם שמחיה ומקיים את 'עולם הבריא', הוא שם הוי"ה במילוי יוד"ן ואלפ"ן [וי"ד ה"י וא"ו ה"י, והוא הקרוי 'שם ס"ג']. ולכן, הדרך שבה יהיה האדם מעורר את 'כח הנשמה' שקיים בו, להתפלל ולשפוך שיח לפני השי"ת - נעשה זה על ידי מה שישים האדם את עצמו כ'מרכבה לשם הוי"ה זה שהוא במילוי, שהוא השם שמתקנה ומקיים את 'עולם הבריא'. ולכן, כאשר יעשה האדם את עצמו כמרכבה בכל אבר ואבר שבו, לשם הוי"ה זה כפי מילוי. הנה בכך זה, יהיה מעורר האדם את 'כח הנשמה' שטמון בקרבו, ויפחית ממנו את המחיצה הגשמית הגסה והעבה שמפרידה בינו לבין בוראו. וכך יהיה בידו יכולת להשתמש יותר בכח הנשמה שמפצם בקרבו.

עולם האצילות - כח החיה

ועם סיום אמירת כל ברכות קריאת שמע, פונים אנו לעסוק בענין 'תפילת העמידה', שכולו הוא מכוון כנגד 'עולם האצילות'. ועניינו של עולם זה הוא - שתחילה לכל בריאת השתלשלות העולמות, נברא העולם הראשון הקרוי 'עולם האצילות', וכולו הוא אלוקות ממש, ובו פועלות רק הספירות העליונות של הנהגתו 'ית' - כביכול בינו לבין עצמו בלבד, ואין שם עדיין מציאות והויה של בראים נפרדים וקיימים כלל.

ומן העולם הזה של האצילות חוצבה 'נקודת החיה' באדם - והיא כולה מאוחדת בבוראה, ואין לה שום עצמיות ונפרדות כלל, אלא כולה היא מקשה אחת להאיר את אור השי"ת שמאיר בספירות הקדושות.

וכאשר עומד האדם בתפילת העמידה, כל הוייתו עוסקת לזכות ב'התדבקות ובהתכללות' בין 'נקודת התקנה' שמפעמת בקרבו, לבין אור השי"ת שמאיר בתוקף ובגילוי עצום ב'עולם האצילות'. ומהותה של התפילה הבקשה של האדם היא, שבא הוא לקבל ב'נקודת תקנתו' את הארת אחדותו 'ית' שקיימות בספירות הקדושות, ובכח התקשרות והתכללות זו יהיו הספירות מוריקות שפעת ברכה לכל הבריא כולה.

ואכן, הדרך שבה יהיה האדם מעורר את 'כח החיה' שקיים בו, להתפלל עמו ולשפוך בו שיח לפני השי"ת - נעשה זה על ידי מה שישים האדם את עצמו כ'מרכבה לשם הוי"ה שבמילוי יוד"ן ואלפ"ן [וי"ד ה"י וי"ו ה"י, והוא הקרוי 'שם ע"ב'] שהוא השם שמתקנה ומקיים את 'עולם האצילות'. ולכן, כאשר יעשה האדם את עצמו כמרכבה בכל אבר ואבר שבו, לשם הוי"ה זה כפי מילוי. בכך זה, יהיה מעורר האדם את 'כח החיה' שטמון בקרבו, ובוזה יפחית הוא ממנו את המחיצה הגשמית הגסה והעבה שמפרידה בינו לבין בוראו. וכך יהיה בידו יכולת להשתמש יותר ב'נקודת החיה' שמפעמת בקרבו, להתאחד בבוראו.

ענין התפשטות הגשמיות שיש בין תפילה ובין בכל עת

הן הן ביאור דברות קדשו של רבינו הנפש החיים זיע"א, '...בדברו כל תיבה שהיא כח וחלק מנפשו, ידביק בה רעותיה מאד, ליתן ולשפוך בה נפשו ממש לגמרי, ולהדביקה בשרש העליון של תיבות התפילה העומדים ברומו של עולם. ואז יחשב כאילו הוא מסולק מזה העולם, והוא מבני עליה למעלה, עד שגם אחר התפילה יקשה לו מאד להפנות מחשבתו לענייני זה העולם. והיה בעניניו כאילו נופל ומטפס ויורד מאיגרא רמא לביא עמיקתא. היינו, שמהותה ועיקרה של התפילה היא אינה הבקשה מצד עצמה. אלא, עיקר נקודת התפילה הוא, מה שמדבק האדם את עיקר נפשו ורוחו ונשמתו ויחידתו בשורשו העליון, לדבק את עצמו בבוראו 'ית' בכל מטבע ומטבע של שורש נפשו ומהותו. ובכך זוכה הוא להוריק ולהשפיע את ההשפעה העליונה לברואים כולם, כפי הרצון העליון שמחיה ומקיים את הבריא כולה.

זהו 'עץ הדעת טוב ורע' שהוא כח הדעת להבדיל בין דבר לדבר על ידי שמחלק ונותן הסברים שזה כך וזה כך, שזהו מוח הדעת המבדיל בין דבר לדבר כמו שאמרנו חז"ל 'אם אין דעת - הבדלה מנין'.

לעומת זה הוא 'עץ החיים' - בו מרגיש האדם שחיו מופקדים אצלו מאת הבורא יתברך.

כאשר יהודי מוצא את עצמו בפחד, נכון שצריך להתפלל, ונכון שצריך לפשפש במעשיו ולהבין מה קורה כאן, אך תחילה נדרש ממנו משהו אחר לגמרי, יש כאן הזדמנות לנשמתו לשתוק, להתענג על הפחד, להפקיר את עצמו אל האין, להתרפק על הרגעים הנעלים הללו בהם מרגיש את אובדן עשתונותו כשהוא מבוטל לגמרי ביד הנהגה העליונה, כגמול עלי אמו.

לפני שאנו נאחזים בהסברים למיניהם כדי להרגיע את הנפש, יש לנו להסיר את הפחד מלנגוע בפחד. יש לנו לחוות ולהרגיש את הפחד, ולהתענג על הרגעים הללו בהם הנפש מבוטלת לגמרי, היא עדיין לא בנתה לעצמה 'מהלך', אלא עדיין מרגישה את חוסר האונים ואת אובדן השליטה.

זו היא תאוותה הגדולה ביותר של הנשמה הקדושה בתוכינו, שחפצה להרגיש עצמה מבוטלת לגמרי בידו של הבורא ית' ולהתכלל לגמרי בתוך האין האלוקי.

[מתוך שיעור מו"ר שליט"א, כסליו תשפ"ד]

בחיקו של אבינו שבשמים ואפילו לא לנסות להבין את המהלכים השמימיים שמתרחשים כעת, ואת הסימנים לפני ביאת המשיח, אלא פשוט להתבטל, להרפות ולשתוק!

כשאדם נמצא בפחד, הוא מרגיש שאין לו יציבות, כל העתיד לוטה בערפל, וזוהי ההרגשה הקשה ביותר לנפש האדם, שכל רצונה להרגיש שהיא יודעת והיא יכולה והיא מסוגלת לעשות הכל לבד, ולפתע מתערער כל יציבותה.

במקרה כזה של פחד, יעשה האדם את כל מה שביכולתו כדי להימנע מהרגשת הפחד. הוא אפילו ימצא שמות וכינויים שונים למצבו, הוא יקרא לכך בשם מקצועי או רפואי, ובלבד להרגיש שהמצב נתון בשליטה, וכגון כאשר מרגישים פחד מוות בשעת מלחמה הרי זה נקרא בשם מקצועי - 'נפגע חרדה' ואז מרגיש האדם קצת יותר בטוח בעצמו לאחר שהבעיה שלו מוכרת על ידי אנשי מקצוע והכל נתון בשליטה.

כך בנוי שכלו של האדם, באופן שחייב לתרץ לעצמו את כל מה שרואה ולספק הסברים על כל דבר. אם יש דבר שאינו מסתדר אצלו, יחייב להעניק לכך הסבר ואפילו להמציא הסבר חדש שלפעמים אינו קיים כלל אלא מכח אותו הכרח של השכל, שאינו מסוגל להשאיר דבר בעולם שאינו מובן אצלו.

כשאדם שותק ואינו עסוק עם הגיגי לבו שיש לו כבר באמתחתו, הוא מוצא את עצמו בעמדת הקשבה, מתחיל להקשיב לרחשים מבחוץ, ובכך נעשה מוכשר לקבל חיידושי תורה חדשים מלמעלה.

פעמים שאנו חושבים שדוקא הפעילות, הדבור והעשייה, היא החיונית ותיביא את התוצאה הגדולה, אך באמת פעמים ובפרט בעניינים רוחניים ונפשיים דוקא השתיקה, שהיא הוהיטול, מביאה את השפע להתגלות על האדם.

וכן פעמים שהדבור אף מזיק ואילו השתיקה מחוייבת, כגון כאשר מדברים על הבורא יתברך, שם אין כח בפיה להכיל גדלתו יתברך. ואף שצריך לדבר על גדלות ה', יש פעמים שצריך לעצור ולהבין שככל שה' גדול - הוא עוד יותר גדול עד שאי אפשר לפתוח את הפה - 'לו דומיה תהילה'.

שתיקה אינה טפשות או חדלון, זוהי יצירה, אנו מתבטלים למקור השפע וזוכים להמשך עלינו שפע מחודש שלא היה קיים לפני כן.

יש שתיקה נוספת, של אי הבנה. כשיש פחד ממלחמה, בריאות, חובות, שידוכים, נחת, ומחפשים להאחז במשהו מסוים, להבין מה קורה, ואז ניתנת לנו הזדמנות לשתוק, שתיקה אפילו במחשבה¹, לא להמציא דברים וחיזוקים, אלא להרפות, לשתוק, להתבטל

ולרשע (קהלת ט, ב), מקרה אחד אלו בני אהרן דכתבי בהו (מלאכי ב, ו) 'בשלום ובמישור לרשע' זה עדת קרח דכתבי בהון (במדבר טו, כו) 'סורו נא' וגו', אלו נכנסו להקריב במחלוקת ויצאו שרופין ואלו נכנסו להקריב שלא במחלוקת ויצאו שרופין.

של אמונה בשלמות מבלי הרפור גבי אהרן הכהן שהכתוב אומר 'ידום אהרן' (ויקרא י, ג) והוא על דרך הכתוב בפרשת בשלח 'ידמו כאבין' שאהרן היה בחינת אבן דומם מבלי הרפור אחרי מדות השי"ת עם מיתתם של נדב ואביהו, כי גם לו היה בחינת ייש לו מה להשיב על דרך מאמרם ז"ל (ויקרא כ, א) על הפסוק 'הכל כאשר לכל מקרה אחד לצדיק

[אמר רבי שמעון, אלעזר בני, הפסק דברית ויתגלה הסתר רבי הסוד העליון שאין בני אדם יודעים, שתק רבי אלעזר. בכה רבי שמעון ועמד רגע אחד. אמר רבי אלעזר, השתיקה שלי בנתה מקדש למעלה ובנתה מקדש למטה, ובדאי דיבור בסלע ושתיקה בשמים].² כמו 'ידום אהרן' ששתק אף במחשבה על פטירת בניו, וכמובא בספר **אש דת** ('חא פיג') בזה"ל: ותמצא ענין זה

"מעלין בקדש"

סידרת שיטורים בהירים בספה"ק "מסילת ישרים" בדרך פנימיות
נערך ע"פ ספרי מו"ר שליט"א

מעובד לבני הישיבות

שער ה'מלכות'

פרק א

בבאור כלל חובת האדם בעולמו

המשך פרק א: ... ומקום העדון הזה באמת הוא העולם הבא, כי הוא הנברא בהכנה המצטרפת לדבר הזה, אך הדרך כדי להגיע אל מחוז חפצנו זה, הוא זה העולם. והוא מה שאמרו זכרונם לברכה (אבות ד כא) העולם הזה דומה לפרודור בפני העולם הבא.¹
והאמצעים המגיעים את האדם לתכלית הזה הם המצות אשר צונו עליהן האל יתברך שמו,² ומקום עשית המצות הוא רק העולם הזה.³

א אך הדרך כדי להגיע אל מחוז חפצנו זה, הוא זה העולם. היינו, שעל אף שכל שלימות האדם, הוא רק במה שיוכה 'לאשתאבא בגופא דמלכא', בהתאחדות גמורה. מכל מקום, דרך העבודה שצריך לילך בה האדם, הוא דוקא על ידי אופן שבו הוא מורחק מן הבורא, בבחינת 'יגרש את האדם מגן עדן'. ורק על ידי זה, שהוא יגלה את כבוד השי"ת במקום החושך וההסתרה של העולם הזה - כך הוא שיוכה להיות מרכבה אליו ית', ותשכון בו השכינה בשלימות.

וכך כתב בס' ליקוטי מוהר"ן (תורה עד) 'יש דינא קדישא בחינת את אשר יאהב ה' יוכיח, והוא בחינת 'יגרש את האדם מגן עדן'. ורק על ידי זה, שהוא יגלה את כבוד השי"ת במקום החושך ועצמו ולהתקרב להשם יתברך, אזי מצדיקים עליו את הדין, קדישין נמשכים עליו דינים ויסורים, ואלו הדינים והיסורים נראין כהתרחקות - כאילו רוצים להרחיקו מעבודתו חס ושלום. ובאמת, זה ההתרחקות הוא עיקר ההתקרבות, כי אלו הדינים וההתרחקות הם לטובתו, בחינת את אשר יאהב ה' יוכיח, כדי שיעמוד בנסיון הזה ויתגבר ויתאמץ להתקרב יותר. ועיין במקום אחר שהמניעות הם בשביל החשק'. היינו, שהדרך להשיג את ה' הוא דוקא על ידי כניסה לתוך צמצומים ומניעות. וכאשר יתעלה מהם, ויבטל אותם בכח עבודתו, בכך יזכה לשבר את המסך המבדיל בינו לבין קונו, ויבא לידי שלימות.

ב, והאמצעים המגיעים את האדם לתכלית הזה הם המצות. ביאור הדברים הוא, על דרך מה שכתב רבינו האור החיים (ויקרא יח ד) ע"פ 'ושמרתם את כל מצותי ללכת בהם'. ... עוד ירצה על דרך מה שאמר התנא האלהי רבי שמעון בר יוחאי ע"ה (זהר ח"א קע ב), כי רמ"ח אברי האדם וספ"ה גידיו הם כנגד מצות עשה ולא תעשה. ובעשות האדם מצוה, באותו איבר שנעשית המצוה שורה בו שם הוי"ה יתברך. כי המצוה היא אותיות שם הוי"ה, חצים מגולה והוא סוד עלמא דאתגליא, וחצים מכוסה סוד עלמא דאתכסיא, כי אותיות מ"צ בא"ת ב"ש הם י"ה. ודבר ידוע הוא כי הקב"ה הוא שמו ושמו הוא, בסוד אומרו והיה ה' אחד ושמו אחד. הראת לדעת, כי בעשות המצוה נעשה האדם מרכבה לשכינה ומתהלך ה' בתוכו, וזהו אומרו ללכת בהם'. וזהו כונת רבינו ללמדנו, שכל עיקר נתינת התורה לישראל היא, בכדי שבלמוד התורה וקיום המצות יזכו להיות מרכבה לשכינה הקדושה. ונמצא, שבכח לימוד התורה וקיום המצות מתקשר האדם עם בוראו, בקשר עז כל ינתק, ובכך ישנה דרגא מועטת של דביקות בבורא יתברך, בתוך חיי העולם הזה.

ובדרך זו כתב רבינו ה"ח בדבריו המפורסמים (הלי ברכות התורה או"ח סימן מז), '... ונראה דכונתו יתברך מעולם היתה, שנהיה עוסקים בתורה כדי שתתעצם נשמתנו בעצמות ורוחניות וקדושת מקור מוצא התורה. ולכן נתן הקב"ה תורת אמת לישראל במתנה, שלא תשתכח מאתנו, כדי שתתדבק נשמתנו וגופינו ברמ"ח אברים וספ"ה גידין ברמ"ח מצוות עשה וספ"ה לא תעשה שבתורה. ואם היו עוסקים בתורה על הכוונה הזאת, היו המה מרכבה והיכל לשכינתו יתברך, שהיתה השכינה ממש בקרבם, כי היכל ה' המה, ובקרבם ממש היתה השכינה קובעת דירתה, והארץ כולה היתה מאירה מכבודו, ובוזיה יהיה קישור לפמליא של מעלה עם פמליא של מטה, והיה המשכן אחד'.

והרחיב בזה רבינו הגר"ח מואלאו"ן בפירושו רוח חיים על אבות (פרק א משנה א), 'הנה ידוע כי בעת יעלה על רעיוני איש לעשות מצוה, נעשה רישומו למעלה, ומתעורר עליו אור מקיף מהקדושה, וסוכך באברתו. והאדם בתווך, והוא לו לעזר ולסעד לגומרה, כי הוא יושב כמו בגן עדן ממש מקום קדוש, והקדושה מלבשתו. ועל ידי גמר המצוה יותר מתחזק הלבוש ומאיר בו, והאור מסתלק אח"כ לגן עדן, וזהו שכרו לעתיד. וכן רח"ל ע"י עון, מתדבק בו וסוכך אותו כח הרע, ואחר המעשה מסתלק הכל לגיהנם, ומוכדל מהקדושה'.

וכן הרחיב בזה עוד בספרו נפש החיים (שער א פרק ו), '... וזה שתקנו נוסח ברכות המצות, אשר קדשנו במצותי, וכן קדשנו במצותיך, כי מעת שעולה על רעיון האדם לעשות מצוה תכף נעשה רישומו למעלה במקור שרשה העליון, וממשיך ממש על עצמו אור מקיף, וקדושה עליונה חופפת עליו וסוכבת אותו וכו'. ועל ידי זה הקדושה והאור המקיף הוא דבוק כביכול בו יתברך גם בחייו, וזה שאמר הכתוב (דברים ד ד) ואתם הדבקים בה' אלהיכם גם בעודכם חיים כלכם היום. וזה האור מקיף הוא לו לעזר לגמר המצוה, ועל ידי הגמר האור מתחזק יותר, ויריס ראש עליון. ועל זה אמרו זכרונם לברכה יומא הבא ליטהר מסיעין אותו. גם מושכת וגוררת את לבו מזה לסגל עוד כמה מצות, אחר שהוא יושב עתה בגן עדן ממש, חוסה בצל כנפי הקדושה בסתר עליון, אין מקום להיצר הרע שלשול בו ולהסיתו ולהדחיקו מעסק המצות. זה שאמרו אבות (ד) שמצוה גוררת מצוה. וכאשר ישים אליו לבו בעת עשית המצוה, יבין וירגיש בנפשו שהוא מסובב ומלוכב כעת בהקדושה. ורוח נכון נתחדש בקרבנו. וזה שאמר הכתוב (ויקרא יח ה) אלה המצות אשר יעשה אותם האדם וחי בהם. היינו בתוכם ממש, שהוא מסובב אז בקדושת המצוה, ומוקף מאוירא דגן עדן. וכן להפך חס ושולם - בעת עברו על אחת ממצות ה', אמרו גם כן במאמרם זכרונם לברכה הנ"ל, כל המטמא עצמו מלמטה מטמאין אותו מלמעלה, פירוש גם כן כנ"ל שמשורש אותו העון למעלה בכוחות הטומאה, הוא ממשיך רחמנא לצלן רוח הטומאה על עצמו, וחופפת עליו וסוכבתו וכו'. ועל זה אמר הכתוב (ויקרא יא מג) ונטמתם בם, היינו בתוכם ממש חס ושולם. שהוא קשור ומסובב אז ברוח הטומאה, ואוירא דגיהנם מלפפו ומקיפו גם בעודנו חי בעולם, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ע"ז א ה) כל העובר עבירה אחת בעולם הזה מלפפתו והולכת לפניו ליום הדין'.

ובדרך זו הרחיב רבינו בעל התניא בספרו (ליקוטי אמרים פרק כג) '... ובתיקונים פירשו דרמ"ח פיקודין אינון רמ"ח אברין דמלכא, לפי שהמצות הן פנימיות רצון העליון, וחפצו האמיתי המלוכב בכל העולמות העליונים והתחתונים להחיותם, כי כל חיותם ושפעם תלוי במעשה המצות של התחתונים כנודע. ונמצא, שמעשה המצות וקיומן הוא לבוש הפנימי לפנימיות רצון העליון, שמעשה זה נמשך אור וחיות רצון העליון המתלבש בעולמות. ולכן נקראים אברא דמלכא, דרך משל, כמו שאברי גוף האדם הם לבוש לנפשו, ובטילים לגמרי אליה מכל וכל. כי מיד שעולה ברצונו של אדם לפשוט ידו או רגלו, הן נשמעות לרצונו תיכף ומיד בלי שום ציווי ואמירה להן, ובלוי שום שהיה כלל, אלא כרגע ממש כשעלה ברצונו. כך דרך משל, החיות של מעשה המצות וכדומה, הוא בטל לגמרי לגבי רצון העליון המלוכב בו, ונעשה לו ממש כגוף לנשמה. וכן הלבוש החיצון של נפש האלהית שבאדם, המקיים ועושה המצוה, שהוא כח ובחינת המעשה שלה, הוא מתלבש בחיות של מעשה המצוה, ונעשה ג"כ כגוף לנשמה לרצון העליון, ובטל אליו לגמרי. ועל כן גם אברי גוף האדם המקיימים המצוה, שכן ובחינת המעשה של נפש האלהית מלוכב בהם בשעת מעשה וקיום המצוה, הם נעשו כמרכבה ממש לרצון העליון, כגון היד המחלק(ו)ת צדקה לעניים, או עושה מצוה אחרת, ורגלים המהלכות לדבר מצוה, וכן הפה ולשון שמדברים דברי תורה, והמה שמהרהר בדברי תורה ויראת שמים ובגדולת הקב"ה. וזהו שאמרו רז"ל האבות הן הן המרכבה, שכל אבריהם כולם היו קדושים ומובדלים מענייני עוה"ז, ולא נעשו מרכבה רק לרצון העליון לבדו כל ימיהם'. והרחיב בזה בהרבה מקומות בספריו הקדושים.

והן הן דברי רבינו בהמשך דבריו [בפרק זה] '... שלא יהיה לו שום תכלית אחר בכל מעשה שיעשה אם קטן ואם גדול אלא להתקרב אליו יתברך ולשבור כל המחיצות המפסיקות בינו לבין קונו, הן הנה כל עניני החומריות והתלוי בהם, עד שימשך אחריו יתברך ממש ככרזל אחר אבן השואבת. וכל מה שיוכל לחשוב שהוא אמצעי לקרבה הזאת, ירדוף אחריו ויאחז בו ולא ירפאו'.

א. יש בנותן טעם להזכיר כאן דברי האלישיך בפרשת עקב (דברים י ב) על הפסוק 'הן לה' אלהיך השמים ושמי השמים הארץ וכל אשר בה'. ומקשה האלישיך, שיש כאן היפוך הסדר, שהרי 'שמים' הוא עולם הגלגלים, ו'שמי השמים' הוא עולם המלאכים - שזה למעלה מעולם הגלגלים, ואח"כ אומר 'הארץ וכל אשר בה', שהוא המקום הנמוך שבכולם. ולפי הסדר היה צריך לפרט, או מלמעלה למטה - היינו, 'שמי השמים שמים והארץ', או מלמטה למעלה - היינו, 'הארץ והשמים ושמי השמים', וכתב שם '... אמנם הנה ידוע מאמרם ז"ל כי מתחלת ברייתו של עולם נתאהו הקדוש ברוך הוא שתהיה לו דירה בתחתונים (נתחומא בתחתין ג). וכן אמרו כי בזמן הבית עיקר שכינה היתה בתחתונים. עוד אמרו (פסחים סח ב) כי אם לא ברית התורה שמים וארץ לא שם, ובשביל ראשית ברא הקב"ה את השמים ואת הארץ (בראשית רבה א ו). הנה כי בהיות צדיקים מקיימים את התורה בארץ, בשבילם מתקיימים עולם הגלגלים ועולם המלאכים, שהכל בכלל מעשה בראשית. הנה כי עולם השפל עיקר, בעשותנו בו רצונו של מקום, ועל כן בו עיקר שכינה. וכמאמרם ז"ל (ילקוט כי תשא שצד) על 'והיה כל מבקש ה' יבא אל אהל מועד' שאפילו מלאכי השרת לבקש ה' יבואו מעולם המלאכים אל בית מדרשו של משה שקרא לו אהל מועד וכו'. וזה יאמר פה 'הן לה' אלהיך' וכו' ראשונה 'השמים' הם עולם הגלגלים, ולמעלה ממנו 'שמי השמים' הם עולם המלאכים, ומעלה מהן היא הארץ וכל אשר בה, מוכות יושביה הם המשכינים שכינה בה ומקיימים בה את שלושתם', עד כאן תמצית לשונו שם.

והן הן דבריו המפורסמים והנודעים שלימד רבינו התניא זיע"א דעת את העם בחיבורו (פרק לו), 'והנה מודעת זאת מאמר חז"ל שתכלית בריאת עולם הזה הוא שנתאוה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים'. ונשנו הדברים פעמים רבות בדברות קדשו, שזוהי תכלית כל התכליתים, שיהיה שוכן הקב"ה בתוכה של הבריאה הגשמית דייקא. ונמצאו למידים מדבריו, כי עיקר קיום המצות הוא בכדי שתשרה השכינה בתחתונים דייקא. וזוהי באמת כל מטרת הבריאה, עד שלעתיד לבא תושלם הבריאה הגשמית עצמה, והיא זו שתשמש כעיקר הבריאה, יותר ממקום גן עדן המזומן לצדיקים.

ברצון מחמת שאין להבין שייכות הרצון לא"ס, עד שאמרו שהיה כח מוכרח לכריאת עולם וגולם קדמון וכמו שהארכתי בהגהות לסי גבורות ה', ועיי' הנסים והנפלאות שענשם הקבי"ה מדה במדה ולפי רצון משה רבינו וכל הצדיקים נתברר הענין, שרוצה בעבודתו ומתנהג ברחמים לפי דרכיו ונקרא אלהי ישראל, ונקרא זה אלי ואנוהו שכל אחד היה מראה באצבעו דהיינו הגם שאינו מושג ולית מחשבה תפיסא ביה כלל. עכ"פ יש איזה השגה ברצונו ית' עיי' התורה והמצות. **אבל המן הרשע שכפר בכל זאת אמר וכל זה איננו שוה לי שבח' הנקרא 'זה' המושג ע"פ התורה והמצות 'איננו שוה לי' רק כטעותו וסכלותו שתהיה ההנהגה ע"פ הכוכבים ומזלות.**

על פי מה שכתוב (אסתר ט, ט) 'והימים האלה נזכרים ונעשים בכל דור ודור'. ופירשו הקדמונים ז"ל כי עיי' זכרון הנסים והנפלאות הגדולים והנוראים אשר עשה עמנו הבורא ית' וית'. עיי' נעשה ונתעורר ההארה הגדולה שהיה אז בזמן הנס. להיעשות נס כזה ג"כ ככל דור ודור לפי הצורך.

זהו פירוש הפסוק (תהילים קיא, ד) 'זכר עשה לנפלאותיו חנון ורחום ה', וזכר' הוא בחי' דבר, רצה לומר שעשה בחינת דבר לנפלאותיו, להשפיע מנפלאותיו ומאחרותו עד עולם, מנס ומפלא הראשון לכל הדורות הבאים על ידי ימים טובים, הוא מפני שיחנון ורחום ה', ורצה להשפיע מנפלאותיו לכל הדורות הבאים עד עולם, וכן בכל הנסים. ובמגילה כתוב (אסתר ט, ט) 'והימים האלה נזכרים ונעשים בכל דור ודור', רצה לומר **והימים האלה 'נזכרים', שימי הפורים הראשון שבימי מרדכי ואסתר הם 'נזכרים', הם בחי' דבר, להשפיע לכל דורות הבאים מהארת הנס שנתגלה אז, ונעשים בכל דור ודור', כי בחי' עשייה הוא בחי' נוקבא, רצה לומר שבכל דור ודור ימי הפורים הם בחי' עשייה ונוקבא, שמקבלין הארה מימי הפורים הראשון.**

כמו שהבן עובד ומשליך הכל על אביו וסומך עליו שבוודאי ישיפע לו כל טוב, אף שכל הדעות השכליות יסכימו שאי אפשר שאביו ישיגה עוד עליו, אינו דואג כלל, כי בידוע שרחמי האב על הבן להפוך הכול לטובה, וזהו דאיתא בכתבי האריז"ל שקדושת פורים היא אור 'אבא', היינו שביים זה נתגלה ההארה שיש לנו אב בשמים ואנו בניו, ועל ידי זה אין לנו שום דאגה ובטוחים אנחנו שבוודאי יושפע לנו כל מיני השפעות טובות. (תורת אמת, פורים)

וזהו ראשית גוים עמלק ואחריתו כו', דהנה קליפת עמלק הוא להיות מנגד לאלקות, והיינו שגילוי אלקות לא יפעול שום התפעלות והתעוררות בנפש כו' כנ"ל, ונתבאר לעיל דסיבת התגברות התאוה דמדות רעות, הוא מצד העדר ההרגש האור האלקי כו', וא"כ הרי קליפת עמלק שפועלת שלא להתפעל מאלקות, הרי זה סיבה וראשית לה' מדות רעות. ומעתה יובן מ"ש זכור את אשר עשה לך עמלק, שצריך להיות זכירת עמלק, וענין הזכירה הוא, שזוכר רוע בעיניו הרע דעמלק, ודואג בנפשו על זה שנמצא אופן רע כזה שאינו נכנע מאור האלקי, ואדרבה עומד לנגד שלא יפעול האור האלקי שום התפעלות והתעוררות כלל כו', והדאגה הזאת שדואג ומתאנח על זה, הרי זה שובר ומאבד קליפת עמלק. (ספר המאמרים תרס"ה {לרש"ב}, זכור אות ב)

תשועתם היית לנצח' כי ימי הפורים האלה לא יעברו לעולם ונזכרים ונעשים מש בכל דור ודור כמבואר בשם אא"ז זללה"ה. (דגל מחנה אפרים, דרוש לפורים)

'הקורא את המגילה למפרע לא יצא', אמר הר"י בעש"ט נ"ע, הקורא את המגילה למפרע, פירוש, שסובר כי אז היה הנס ולא עתה, לא יצא. (דברי שלום, בא)

וזהו הכוונה ויהימים האלה נזכרים ונעשים, ולכאורה נזכרים הוא באופן אחד ונעשים הוא באופן אחר, אך שהש"ת עוזר לנו תמיד גם בכל דור ודור ובכל שנה ושנה בפורים ובכל שנה, כמו שעזר לנו אז בימי מרדכי ואסתר כשהיינו בשפלות, וזהו הכוונה 'תשועתם היית לנצח'.

ואגב נבאר מהות מחשבת המן הרשע ומפלתו, כי נודע כי תכלית הבריאה היתה למען נעבוד לאלהי ישראל וזה כוונת רצון הבריאה, ואין לעמוד ולחקור על מהות רצונו כביכול על מה ולמה רצה בזה כמ"ש החקר אלוה תמצא וכמ"ש הרמב"ם בס' הי"ד וזה עיקר אמונתנו, אבל המן הרשע וכן כמה רשעים שהיו בעולם כמו פרעה וכיוצא בו לפי סכלותם אמרו שזה גרעון בכבוד א"ס שירצה בעבודת תחתונים, מחמת שאין חקירתם ע"פ שכל האנושי מסכים לזה, ולכן בקשו לכפור בבחי' אלהי ישראל דהיינו שמתנהג ע"פ עבודתו בתורה ובמצות, רק דקרו ליה 'אלהא דאלהיא', ואינו משגיח בעולם השפל, ונתן הממשלה לכוכבים ומזלות והם המנהיגים. לפיכך צריך לעבוד להם ולא לעילת על כל העילות, ונפלו ברשת הטעות עד שפגמו ברעוא דרעוין ואמרו כי הבריאה לא היתה

מכתבים למערכת מאת הכמי ורבני החברא שליט"א

להתענג על ה' וליהנות מזיו שכינתו

לכבוד חבורת כתר שם טוב בראשות מורינו הגה"צ שליט"א הנה ראיתי שנתעוררו לבאר דברי הספר הקדוש מסילת ישרים ואמרתי אבוא בזה בבי' הערות במה שפתח רבינו הרמח"ל שיתברר ויתאמת אצל האדם מה חובתו בעולמו והאדם לא נברא רק להתענג על ה' וליהנות מזיו שכינתו.

דהנה מה שכי' מה חובתו בעולמו י"ל דנכלל בזה מ"ש רבינו הגר"א במשלי [פי"ד פ"ב] הולך בישרו ירא ה' ונלוז דרכיו בזהו וכ' הר"א הולך בישרו ירא ה' כי כל אדם צריך לילך בדרכו הצריך לו כי אין מדת בני אדם שוים זה לזה ומחמת זה הוא רגיל בעבירה הבא באותו מדה וצריך לגדור עצמו מאד בזה ומה שאין חבירו צריך לזו השמירה וחבירו צריך לדבר אחר ולכן הולך בישרו ירא ה' בדרך היושר שלו אע"פ שבעיני הבריות הוא רע כי אינן יודעין מה שהוא צריך ואעפ"כ הוא הולך בישרו הוא ירא ה' כי מתיירא הוא שלא יבא לידי עבירה מחמת טבעו הריל בו ונלוז דרכיו אבל מי שמעקם דרכיו הצריכין לו בשביל להתגאות בעיני הבריות לעשות דבר הישר בעיניהם אעפ"י שאליו הוא רע ובא מחמת זה לידי עבירה בזהו הקב"ה יודע מה שהוא צריך והוא אינו עושה הצריך לו ועושה הישר בעיני הבריות הרי עליו יראת בשר ודם ואין עליו יראת ה' והוא כמ"ש למה החמירה התורה בגנב יותר מבגולו כי זה השוה כו' וי"ל דלהכי לא כ' מה חובת האדם סתם אלא מה חובתו היינו דאף דודאי התוצאה היא שוה בכלם להתענג על ה' וכו' אבל הדרך לזה היא חובתו הפרטית כפי תכונתו ומדותיו.

עוד ש לומר במ"ש להתענג על ה' וליהנות מזיו שכינתו נכלל בזה דהנה בפרדס רימונים [שכ"ג ערכי הכנעיים ערך על הווי"ה] כי דבזה"ק אחרי מות מבואר דעל ה' הוא בג' ראשונות והינו דעיקר גילוי שם הווי"ה הוא בז"א וכמו שהאר"ך בזה הגר"א ספד"צ פ"ב ד"ה בהאי זמנא עד לא כתיב וג"ר הם על הווי"ה דהוא בז"א וא"כ י"ל דרל דהאדם צריך לדבוק בהקב"ה ולעלות למקום שהוא על ה' היינו לג' ראשונות וליהנות מזיו שכינתו הינו להמשיך התענוג לכל הקומה אף למדות דשם הקב"ה אינו מתגלה בבעצמותו אלא רק הארה בחי' זיו.

בברכה מרובה
דוד הלוי זיסמן
קרית ספר

פלאה הארץ רעה את ה'
ננו להודיע לקהל הקדוש החפצים להכנס לפרד"ס התורה
כי בעוה"י עלה בידנו לייסד
רשת כוללי ערב
ללימוד פנימיות התורה ע"פ דרכי העבודה
בכחונת מו"ר הגה"צ רבי יהואל יהושע שיינפלד שליט"א

בית שמש רח' רבי יצחק נפתא רשב"ש ז"ר
מודיעין עילית רח' מהר"ל 12

בית עילית רח' המנדר ממעון ישיש 47

נפשי חמדה בצל ירך לדעת כל חז מודק
במסגרת הכולל ימסרו שיעורים לפתחילים באר"ש ובלשון ק'
פרישם והרשמה: 05041-27418 קרית ספר 05271-17176